

# ÁR NDUI AR XUWA

## Ár ndui ar he'mi bi 'yot'a ar Xuwa

---

### Ar mhö unga ar te

**1** Nö'ö togo mi 'bui nú'mu hinte mi jawa har ximhai, ne hinte mi janu mhets'i, nunar mhönu ungar te, get'ö xta ohe ne xta handasehe, da k'öthe ne da thañhe.

<sup>2</sup>Nunar mhö ungar te mi 'buhwi ar Dada, ba e bi njö'i, ne da hanthe, gehnu di dahe majöni, ne di xi'ahe nunar te hiñham'u da göts'i.

<sup>3</sup>Nö'ö xta hanthe ne xta ohe, gehnu di xi'ahe. Njap'u gi pöhu nö'ö di pöje n'ehe, ne ga pe'su n'adar mfeni mahyegiwi Jö ar Dada ne ar Hesukristo ár T'u.

<sup>4</sup>Jange di ot'a'ihu nuya mhöyu, ne njap'u da nxoge ri johyahu.

### Jö gehnu ar hyats'i

<sup>5</sup>Nunar mhönu di xi'ahe, gese'ö bi xikagihe, enö njawa: Jö gehnu ar hyats'i. Habu 'bu'ö hinte ma 'bexui janu.

<sup>6</sup>Nu'mu di eñhu di 'buhwihu ar tsi Dada ne di 'yohu har 'bexui, dar nemhñöhu, ne hindi teñhu nö'ö majöni.

<sup>7</sup>Ha nu'mu ga 'yohu har hyats'i ngu ar tsi Dada 'bu har hyats'i,

n'adar mfeni di 'buhu n'a ngu n'a 'mu, ne ár ji ar tsi Hmu Hesukristo ár T'u Jö da xugagihu gatho ma ts'okihu.

<sup>8</sup>Nu'mu ga eñhu hindi othu ar ts'oki, di nkasehu ne hindi teñhu nö'ö majöni.

<sup>9</sup>Nu'mu ga datwabihu ma ts'okihu Jö, nö'ö hingi yot'a ár ne, da 'yot'a nö'ö xi mö. Ne di kaxmbenihu da pumgagihu, ne da xuga gatho ma ts'okihu.

<sup>10</sup>Nu'mu di eñhu hinxta othu n'ar ts'oki, pontho di xipabihu ar tsi Dada ar nemhñö, ne hinxta pe'spabihu ár mhö ha ma muihu.

### Ar tsi Hmu Hesukristo go 'ba made ñöngagihu

**2** Ma tsi böts'ihu, di ot'ahu nunar he'minu, ngetho hindi ne gi nts'ojü. Ha nu'mu bi hya'ahu, di ñehu togo ñöngagihu hár nthandi Jö. Gehnu ar Hesukristo ngu ma ñöntehe, hinte ma ts'oki xi 'yot'e.

<sup>2</sup>Bi unse ár te ngu n'ar m'oñho, ne bi mpumgagihu gatho ma ts'okihu. Hinge honse nuju, gatho nu ma'ra 'bukwa har ximhai n'ehe.

<sup>3</sup>Njanu da nhekitho ha di pöhu Jö wa hin'ö, nu'mu di othu nö'ö te 'bepkagihu.

<sup>4</sup>Nu'mu n'a togo da 'ñenö: Nuga di pö ar tsi Hmu, ne hingi ot'a nö'ö xi 'bepkagihu Jö, n'ar kate ne hingi pe'sa nö'ö majöni hár müi.

<sup>5</sup>Ha nö'ö togo da 'yot'a nö'ö xi 'bepkagihu, majöni xi ñuxa ár mhöte Jö hár müi. Njap'u hö, di pöhu di 'buhwihu'ö.

<sup>6</sup>Nö'ö togo enö hyax'mu 'buhwi Jö, mahyoni da m'ui ngu bi m'u ar tsi Hmu Hesukristo.

#### Ar 'ra'yo 'bepate

<sup>7</sup>Tsi kuhu, hindi ot'a n'ar 'ra'yo 'bepate ga peñ'ahu, honse di bemp'ahu nö'ö xki nsi'ahu har ndui. Nunar 'bepatenu get'ö ngu nuna xka 'yöhu.

<sup>8</sup>Mödi hö, ma ga xi'ahu n'ar 'ra'yo 'bepate gehnu majöni, bi ñ'u'ö ne nupya di 'ñuhu n'ehe. Ngetho ar 'bexui ma da thogi, ne nunar ñot'i majöni fudi ungar hyats'i.

<sup>9</sup>Nö'ö togo enö 'bu har hyats'i ne utsa ár ku, 'buta har 'bexui'ö.

<sup>10</sup>Nö'ö togo mö ár ku, hyax'mu 'bu har hyats'i, ne hinda ma da nthewi ar mfts'e.

<sup>11</sup>Ha nö'ö togo utsa ár ku, 'buta har 'bexui ne ja 'yonutho. Ne hingi pödi habu di ma, ngetho ar 'bexui hingi hegí da hyandi.

<sup>12</sup>Ma tsi bötsi'ihu, di peñ'ahu nunar he'minu, ngetho hár thuhu ar tsi Hmu Hesu xi mpump'a ri ts'okihu.

<sup>13</sup>Di ot'ahu dadahu, ngetho gi pöhu nö'ö togo mi 'bui nú'mu hinte mi otho. Di ot'ahu bötsithohu, ngetho xka töhu ar ts'ondöhi.

Di ot'ahu ma tsi bötsi'ihu, ngetho xka pöhu ar Dada.

<sup>14</sup>Xta ot'ahu dadahu, xka pöhu nö'ö togo mi 'bui nú'mu hinte mi otho. Xta ot'ahu gi bötsithohu, ngetho xka zeta ri jamfihu, ne xka töhu ar ts'ondöhi ga teñhu ár mhö Jö xka kwathu ha ri müihu.

<sup>15</sup>Yo gi möhu ar ximhai ne nuya te jawa. Nu togo mö ar ximhai, hingi pe'spa ár mhöte Jö ar Dada.

<sup>16</sup>Ngetho gatho nö'ö te ja har ximhai, ngu ya ts'onhe benga ya jö'i ne handi, ne ar ñ'ets'i, hingi pehna Jöyu, go unga ar ximhai.

<sup>17</sup>Ar ximhai ne yá ts'onhe ma da thotho, ha nu'u togo ot'a nö'ö ne Jö, ma da m'u n'ar m'ui hiñham'u da göts'i.

#### Nö'ö togo ne da bëpa ár nsu ar Hesukristo

<sup>18</sup>Ma tsi bötsi'ihu, di 'buhupya ya ngöxapa. Ngu xka 'yöhu ma nda e n'a togo nda ntöxkwi ar tsi Hmu Hesukritso, ne nupya ja nzeye togo ntöxkwi. Jange di pöhu xi zo ya ngöxapa.

<sup>19</sup>Xi 'wege xi hyeju, ngetho hinxki jamfi xiñho ngu xta jamfihu. Nu'mu xi jamfihmö xiñho'u, hinxi 'wehmö'u. Ne xi 'wege, njapu da nheki hinga gatho nguju di n'at'wihu ar tsi Hmu.

<sup>20</sup>Ha nu'ahu hingi njahup'u, ngetho xi t'a'ahu ár Hñö Jö, jange gi pöhu xiñho gathoyu.

<sup>21</sup>Hindi peñ'ahu nunar he'minu ngu nu'u hingi pö nö'ö majöni. Di ot'i ngetho gi pöhu, ha nor nhemhñö hindi 'ñe habu ja nö'ö majöni.

<sup>22</sup>Togo ar nemhñö. Ar nemhñö nö'ö togo konga ar Hesu gehnu ar

Kristo. Nuyú yá ñ'uni ar tsi Hmu, ngu gatho nu'u togo konga ar Dada ne ár T'u.

<sup>23</sup>Gatho nu'u togo konga ár T'u Jö, hingi pe'sa ar Dada ha yá mui. Nö'ö togo damajöni ár T'u Jö, pe'spa ár Dada n'ehe.

<sup>24</sup>Yo ma gi hyehup'u nö'ö xka pöhu ár ndui. Nu'mu hingi hyehup'u, gi 'buhwihu ár T'u ne ar Dada.

<sup>25</sup>Ne gehnu ar ñhöt'i bi ñötkagihu: ar te hiñham'u da göts'i.

<sup>26</sup>Di ot'ahu tengu yá 'befi nu'u ne da ka'ahu.

<sup>27</sup>Ha nunár Hñö Jö xi 'ra'ahu ar tsi Hmu, gehnu 'bu ha ri muihu. Ne hinga mahyoni togo da ut'ahu, ngetho gese'ö go xi ut'ahu, ne mönga majöni. 'Buhwihu ar tsi Hmu ngu xi ut'ahu'ö.

<sup>28</sup>Ha nupya ma tsi bötsi'ihu, 'buhwihu n'ar hogam'ui ar tsi Hmu, ne nú'mu xta ñ'udi hinga ntsahu, ne xta pengi hinga 'be ma tsahu ga 'wehu.

<sup>29</sup>Nu'mu gi pöhu ar tsi Hmu Hesukristo pe'sa n'ar hogamui, pöhu n'ehe, gatho nu'u pe'sa ar hogamui go yá bötsi Jö.

#### Yá bötsigihu Jö

**3** Beñhu tengu xi mökagihu Jö, bi 'ñengagihu yá bötsigihu. Jange nu'u togo hingi jamfi, hingi pöju, ngu himbi bö'ö.

<sup>2</sup>Ma tsi kuhu, nupya yá bötsigihu Jö, mödi hindi pöthu xiñho tengu nor m'ui ma ga pe'su m'efa. Nö'ö di pöhu hö, nú'mu xta ep'u, ma ga ñhehwihu ngetho ma ga hanthu tengu'ö.

<sup>3</sup>Ne gatho nu'u togo di to'mhu da njap'u, hyax'mu di umba ma muihu da t'axkagihu ngu xint'axi'ö.

<sup>4</sup>Gatho nu'u togo ot'a ya ts'oki, ts'okwa yá 'bepate Jö, ngetho n'ar ts'oki hinda 'yota ya 'bepate.

<sup>5</sup>Ne gi pöhu xiñho, ar tsi Hmu ba ekwa bi hñögagihu ma ts'okihu, ne nö'ö hinte ma ts'oki bi 'yot'e.

<sup>6</sup>Gatho nu'u togo 'buhwi ar tsi Hmu, hingi ot'a ya ts'oki. Ha nu'u ot'atho ya ts'oki, hinxi hyandi ne hinxi bö'ö.

<sup>7</sup>Ma tsi bötsi'ihu, yo ma gi ñhehu togo da hya'ahu. Pöhu nunar tsi Hmu ar hogajö'i, ne nö'ö togo ne da ñhogajö'i, tembatho ár m'ui'ö.

<sup>8</sup>Nö'ö togo ot'a ya ts'oki, ár meti ar ts'ondöhi, ngetho ar ts'ondöhi hár nduitho ot'a ya ts'oki. Jange ba e ár T'u Jö da jö'spa ár 'befi ar ts'ondöhi.

<sup>9</sup>Gatho nu'u togo xi hñonga ar 'ra'yo te unga Jö, xi ñ'ehwi ar ts'oki, ngetho di hñöxa Jö ar Dada. Hingi tsa da gohnutho har ts'oki, ngetho xi umba ár te ar tsi Dada.

<sup>10</sup>Njanu nheki togo yá bötsi Jö ne togo yá bötsi ar ts'ondöhi: Gatho nu'u togo hingi ot'a nö'ö xiñho ne hingi mö ár ku, hingyá bötsi Jö.

<sup>11</sup>Ngetho gehnu ar mhö xka 'yohu ya maham'u: Ga nmhöhu n'a ngu n'a.

<sup>12</sup>Hinga njahu ngu ar Kain, mi tenga ar ts'ondöhi ne bi hyo ár jödö. Bi hyonu ngetho mar nts'oda ár 'befise, ha nuyá 'befi ár jödö mar ñho.

<sup>13</sup>Ma tsi kuhu, yo gi tu ri muihu nu'mu da utsa'ihu nu'u hingya gamfi.

<sup>14</sup>Nuju di pöhu xta poñhu har ndöte ndi 'buhü, ne xta thohü har te, ngetho di möhu ma kuhü. Nu togo hingi mö ár ku, pontho xi du.

<sup>15</sup>Gatho nu'u togo utsa ár ku, gehnu ar hyote. Ne di pöhu nuya hyote hingi pe'sa ar te hiñham'u da göts'i.

<sup>16</sup>Ar tsi Hmu Hesukristo bi utkagihu ndana ar mhöte majöni nú'mu mi pokagihu bi unse ár te. Nuju n'ehe ga enthu ma tehu ga homfu yá ñho ma kuhü.

<sup>17</sup>Nu'mu n'a togo pe'sa ya ñho, ne handa ár ñ'ohu hinte pets'i, ne hinte da umbabi, hanja da nheki pe'spa ár mhöte Jö 'mu.

<sup>18</sup>Ma tsi bötsi'ihu, hinge ma ga mhöhu di oxta mañö. Ma ga ñ'u ma mhötehu di othwu ar ñho ma kuhü di ponga ha ma müihu.

<sup>19</sup>Njap'u di pöhu tsixkagihu nö'ö majöni, ne hinte di tuka ma müihu hár nthandi Jö.

<sup>20</sup>Ha nu'mu tsuka ma müihu xikagihu hindi 'buhü xiñho hár nthandi'ö, Jö töpa ár mfödi ma müihu, ne pö gatho.

<sup>21</sup>Ma tsi hmöka kuhü, nu'mu hingi tsuka ma müihu, hinga ntsuhü ga 'buhü hár nthandi Jö.

<sup>22</sup>Ne gatho nö'ö te ga afu, ga höñhu, ngetho di othwu yá 'bepate, ne di pehu nö'ö numañho'ö.

<sup>23</sup>Ne go gehnu ár 'bepate Jö, ga jamfibihu ár T'u Hesukristo, ne ga nmhöhu n'a ngu n'a, jangu xi 'bepkagihu.

<sup>24</sup>Nö'ö togo ota ngu xi 'bepkagihu Jö, 'buhwi'ö. Di pöhu xiñho di 'buhwihu, ngetho xi 'rakagihu ár Hñö.

**Nu'u togo hömpa ár Hñö Jö ne nu'u togo hömpa ár hñö ar ts'ondöhi**

**4** Tsi hmöka kuhü, yo gi jamfibihu gatho nu'u togo ñö. Hyanthu m'et'o ha hömpa ár Hñö Jö wa hin'ö, ngetho nzeye ya kate m'ehni xi nxanga har ximhai.

<sup>2</sup>Njanu ma gi pöhu ha hömpa ár Hñö Jö wa hin'ö: Gatho nu'u enö, ar tsi Hmu Hesukristo ba e bi njö'i, xi mehna Jö.

<sup>3</sup>Ne gatho nuya kongá ar tsi Hmu Hesukristo ba e bi njö'i, hingo xpa pehna Jö. Nunü ár meti ár ñ'uni ar tsi Hmu xka 'yohu nda ehe, ne di xi'ahu 'bukwapyá har ximhai.

<sup>4</sup>Ma tsi bötsi'ihu, yá meti'ihu Jö xka ntötehu, ngetho nö'ö togo 'bu ha ma müihu töpa ár ts'edi nö'ö togo 'bukwa har ximhai.

<sup>5</sup>Nuyu ya meximhai tho ne mönga gatho nö'ö te jawa, ha nuyá mimeximhaiwi oxa nö'ö te möñ'u.

<sup>6</sup>Nuju yá metigihu Jö, nu'u togo pö Jö oxa nö'ö di xifu. Ne nu'u hingyá meti Jö hingi oxa nö'ö di xifu. Njap'u di pöhu togo mönga majöni ne togo mönga ar nhemhñö.

### **Jö xa möte**

<sup>7</sup>Ma tsi hmöka kuhü, ma ga nmhöhu n'a ngu n'a, ngetho ar mhöte gor meti Jö, ne gatho nu'u möte gehyü yá bötsi Jö, ne pödi togo'ö.

<sup>8</sup>Nö'ö togo utsa ár ku, hinxi bö Jö, ngetho Jö xa möte.

<sup>9</sup>Njanu bi utkagihu Jö, go ba penkwa har ximhai nö'ö n'ase ár T'u, bi du, ne njap'u bi 'raju ar 'ra'yo te.

<sup>10</sup>Ma ga xi'ahũ ndana ar mhöte majöni: Nuju hinga da möhu Jö, go bi mökagihũ. Jange ba pehna ár T'u bi unga ár te ngu n'ar m'oñho, ne njap'u xi mpumgagihũ ma ts'okihũ.

<sup>11</sup>Ma tsi hmöka kuhũ, nu'mũ Jö bi mökagihũ njap'u, ma ga nmhohũ n'a ngu n'a n'ehe.

<sup>12</sup>Hinto xi hyanda Jö, ha nu'mũ ga nmhohũ n'a ngu n'a, gese'ö 'bũ ha ma muihũ, ne ár mhöte xi nxöge ha ma muihũ.

<sup>13</sup>Di pöhu di 'buhwihũ, ngetho xi 'rakagihũ ár Hñö.

<sup>14</sup>Ha nuje xta hanthe ne di dāhe majöni, Jö ar Dada xpa pehna ár T'u, gehnu ár Pohote ya meximhai.

<sup>15</sup>Gatho nu'u togo damajöni ar Hesu ár T'u Jö, nuyũ 'buhwi Jö.

<sup>16</sup>Ne nuju xta pöhu ne xta jamfihũ nunar mhöte pe'skagihũ Jö. Jö xa möte, ne gatho nu'u togo möte 'buhwi Jö.

<sup>17</sup>Njap'u xi ñuxa ár mhöte ha ma muihũ, ne nu xta göxa ar ximhai ga njohyahũ hinga ntsuhũ, ngetho di hñöxkagihũ'ö di 'buhũwa har ximhai.

<sup>18</sup>Nu'mũ xa majöni di pe'sũ ar mhöte, hiñ'otho ar ntsu, ngetho ar mhöte majöni hoka ar ntsu. Nö'ö togo ntsu, tsupa ár mfeĩ Jö, ne hinxi ñuxa ár mhöte hár mui.

<sup>19</sup>Nuju di möhu Jö, ngetho m'et'o bi mökagihũ'ö.

<sup>20</sup>Nu'mũ da 'ñenga n'a: Nuga di mö Jö, ha utsal ár ku, n'ar nemhñö'ö. Ngetho nu'mũ hinga mö ár ku togo handi, hanja da mö Jö togo hinxi hyandi.

<sup>21</sup>Di pe'sũ nunar 'bepatenũ xi 'rakagihũ Jö: Nö'ö togo mö Jö, mahyoni da mö ár ku n'ehe.

#### Nunar ñ'emui tö ar ximhai

**5** Gatho nu'u togo ñ'emui ar tsi Hmu Hesu ngu ar Kristo, gehnu n'ár bötsi Jö. Ne gatho nu'u togo mö ar dada, mötwa yá bötsi n'ehe.

<sup>2</sup>Njanũ di pöhu di möthwũ yá bötsi Jö, nu'mũ di möhu'ö ne di othwũ nö'ö xi 'bepkagihũ.

<sup>3</sup>Nu'mũ xa majöni di möhu Jö, ga othwũ nö'ö xikagihũ 'mu, ne nö'ö 'bepkagihũ hinga hembĩ ga othũ.

<sup>4</sup>Ngetho gatho nu'u togo yá bötsi Jö, homahai ar ximhai, ne ar ñ'emui gehnu tö ar ximhai.

<sup>5</sup>Nu'u ñ'emui ar Hesu ár T'u Jö, gehyũ xi dö ar ximhai.

#### Ár Hñö Jö damajöni

<sup>6</sup>Ar tsi Hmu Heskristo ba ekwa har ximhai, bi ñ'udi har dehe ne har ji. Hinge honse har dehe, har ji n'ehe. Ne ár Hñö Jö damajöni, ngetho nunũ mönga majöni.

<sup>7</sup>Ngetho hñu nu'u togo damajöniñu mhets'i: ar Dada, ar Mhö, ne ár Hñö Jö. Gatho hñuyũ n'atho.

<sup>8</sup>Ne njap'u hñu nu'u togo dāwa majöni har ximhai: ár Hñö Jö, ar dehe ne ar ji. Gatho hñuyũ n'at'wũ mö.

<sup>9</sup>Nu'mũ di ñ'emuibihũ nö'ö damajöni ya jö'i, Jö töte ga ñ'emuibihũ, ne gesenũ xi damajöni togo ár T'u.

<sup>10</sup>Nö'ö togo ñ'emui bi ár T'u Jö, pe'sase hár mui nö'ö xi damajöni Jö. Ha nö'ö togo hinxi ñ'emui, hoxa Jö ar nemhñö, ngetho himbi ñ'emui bi nö'ö xi damajöni togo ár T'u.

<sup>11</sup>Ne go gehnu ar mhö xi damajöni: Jö xi 'raju ar te hiñham'u

da göts'i, ne nunar tenü go unga ár T'ü.

<sup>12</sup>Nö'ö togo pe'spa ár T'ü Jö hár müi, pe'sa ar te hiñham'ü da göts'i. Ha nö'ö togo hingi pe'spa ár T'ü, hingi to'ma ar te hiñham'ü da göts'i.

**Ar hoga mfödi t'umba nu'ü togo pe'sa ar te hiñham'ü da göts'i**

<sup>13</sup>Di ot'ahü nuya mhöyü, di xi'ahü nu'ahü gi ñ'emüibihü ár T'ü Jö, njap'ü gi pöhu gi pe'sü ar te hiñham'ü da göts'i.

<sup>14</sup>Gehnü ar ñ'emüi di pe'spabihü, nu'mü ga afü ngu ne'ö, da 'yoxkagihü.

<sup>15</sup>Ha nu'mü di pöhu da 'yoxkagihü nö'ö di apabihü, nu'mü di ñ'emüihü gatho nö'ö xta afü, da 'raju.

<sup>16</sup>Nö'ö togo da hyanda ár ku da 'yot'a n'ar ts'oki hinge nuya da 'be ár te, dá 'yapa Jö, ne nunü hinda

hyegi da m'edi, honse nu'mü ar ts'oki hinda thökwa ár te. Ja ya ts'oki di 'ñepa ar ndöte, nuyü hindi enö da t'apa Jö da mats'i.

<sup>17</sup>Mödi gatho nö'ö hingi ho, ar ts'oki, hinga gatho di 'ñepa ar ndöte.

<sup>18</sup>Di pöhu gatho nu'ü togo 'bühwi Jö ngu ár Dada, hingi 'bü har ts'oki, ngetho ár T'ü Jö su, ne ar ts'ondöhi hinte tsä te da japabi.

<sup>19</sup>Di pöhu n'ehe, nuju yá metigihü Jö, ha gatho nuya meximhai o hár 'ye ar ts'ondöhi.

<sup>20</sup>Ne di pöhu nunár T'ü Jö xpa e xi 'raju ar hoga mfeni, ne njap'ü ga pöhu Jö togo majöni. Gehnü di 'bühwihü, ár T'ü Hesukristo, nunar Jö majöni togo unga ar te hiñham'ü da göts'i.

<sup>21</sup>Ma tsi bötsi'ihü, yo gi ndöñhü ya tsita emp'ö. Dá njap'ü.